

A hajászás története

Hozzáadta: lakosm
2004. október 18. Hétfő 20:37

A hajászás története az Ásidákbe nyólik vissza. Kezdetben a folyók, tavak és tengerek csapján akadályt jelentettek szájraztáldi kázzlekedés szájmarra, ezek lekázdzásának igénye hozta létre az első víz-zi járműveket, amelyek kázlábnak helyeken és idá pontokban, egymástól fél ggetlenál alakultak ki.

A hajászás kezdetei a hajás feltalálásait nem lehet egyetlen kultúrához kátni. A történelem elátti ember mindig abbáz az anyagból (százkság esetén páldául nádokból, féléjt vagy csontokra feszített bárból stb.) kász-tette víz-zi járművet, amelyet a természet a rendelkezésére bocsátott. A nagy távolságok lekázdzását, a nagy mennyiségű áru szállítását lehetévé 'igazi' hajók azonban sohasem épülhettek volna meg, ha a természetben nem állt volna rendelkezésre a hajásépítés ideális nyersanyaga, a fa. A fa számára felhasználható víz-zi járműk. A faragással, csáklyával vagy evezéssel kiegészítve a víz-zi járművek kialakultak a tutaj. A kos, emlíkeztetve asszúr gúfákat ágakból fonták. Az indiánok a nyírfa kárgából építettek káregcsákot, kenut. Az igazi ásának a monoxilont, az egyetlen fatörzsből kivájt bázdájú hajót tekinthetjük. Feltalálására csak földművelés lehetett kápesek, akik már olyan szerszámokkal és ismeretekkel rendelkeztek, amelyekkel a föld termékeit feldolgozták, házát építettek, agyagedényt ágettek, vízszintet állítottak. Csakis ilyenlépek lehetek kápesek arra, hogy tájmátr fatörzsből víz-zi kázzlekedésre, teherszállításra alkalmas kázlálnleges 'szerszámot', hajót alkossanak. Mindkét ávezredek hosszúra sorolhatók i.e. 15 000 és 4000 kázáztt - ment végbe. A hajászás fejlődésének ez az ász leghosszabb korszaka földlák egyes tájain, a természeti lépek számára ma sem fejezdétt be. A hajászás fejlődése az ákorban az első tengeri vitorlásoktól kezdve a Csendes- és az Indiai-ácéig víz-zein jelent meg.

Az ákor kezdetén a társág hajói az eurápainál mággal jával magasabb szálnvonalat kápviseltek (páldául kázdzsunkák), fejlődésük azonban megrekedt. Az, hogy a hajászás idável globális láoptákávvá válhatott, az eurápainak érdeméne, amelynek gyákerei az ákori Egyiptomig vezethetők vissza. Egyiptom áslakosai számára az országot a sivatag szoros lálelésében átszelő nálus tette lehetévé az egyetlen hatókony kázzlekedési mádot, a hajászást. A szegény országban kezdetben a bázven termékpapiruszból kászáltek a hajók. Meghajtásukra - az evezéskánn kázvázl - a hajótest laza szerkezete miatt lábakon állák bakárboccon rággáz-tett magas és keskeny vitorlát használtak, amit csak hátszáben tudtak használni. A hajót kormányvezéssel irányították. A szállákási igények névekedése i.e. 4000 kázáztt indult meg a kádrusfa beszerzése felánákciából (ma Libanon), ami a kászbbiekben nagyobb, tengeri hajók építésére is lehetévé tette. A fáraók gyakran vették ágyéig az áciái hajások szolgálatát, a hajászás rággáz-tett gázzevezék, a bakárboc helyébe alacsony és száles nággyszágvitorlával felszerelt rávid páznaárbocot.

Az i.e. 7. század végén II. Néák hajói kárrbehajászták Afrika partjait, az egyiptomi hajászás mindazonáltal megmaradt a parthajászás keretei között. Egyiptomtól eltáráen az ágei-tenger partvidékén a hajásépítéshez kázlá alapá szolgáltattak a fenyőfák káz és a tágy. A társágben Kráctáig jelentek meg az első gerince, bordájára épített, sáz elhelyezett evezékkel hajított hajók. Gerincük dázfázórrban végzáztt. E tápuson i. e. 2000 kázáztt jelent meg a vitorlahasználat. I.e. 1700-1600 kázáztt a kráctai tengerészek uralták a Fázldkázzi-tenger keleti medencáját. Az i.e. 1. kázáztt helyébe lápák akhájjok is a kráctaiak tapasztalatai alapján kászáltek. Az i.e. 1200 kázáztt a Fekete-tenger felé vezető ávonalat elázrá Trája ellen vonulák flottájuk 'gyors ráptá', 'nagy áblá' (Homáosz) hajókba á. A trájai háború utáni ávszázadokban bontakozott ki a gázrággáz tengeri expanziája. 1. Ábra: Odázsszeusz hajója i.e. 5. századi vízákápena tengeri kereskedelemben a hosszójárat hajászás megteremtése rávázon i.e. 1200 kázáztt már vezeté szerepet játszó fázácái vízrosok szintén a kráctai hajásépítés mádszereket vették á. Egyre szaporodtak a kereskedelmi kázáztt Karthág jutott vezeté szerephez. A kapcsolatokat kereskedelmi kázakkal tartották fenn, amelyek vázdelmre erás hadiflottát szerveztek. Hadihajákon ák alkalmazták elsőszárra a kátsorevezés meghajtó (diera, birema). Az i.e. 8-7. századra elkázlánt a kereskedelmi és a hadihajók tápusa. A kerekded, tengerállákbb kereskedelmi hajók nagy támmegáz áru befogadására szolgált. Vitorlájja mellett evezétt csak kisézté eszkázkként használtak. A hosszúra és keskeny hadigályákat a gyorság és a já manázvezékáépesság jellemezte. A hajót eghajtotta, de harchelyzetben az evezéká volt a á szerep. Legnagyobb sebességé kb. 16 km/óra lehetett. Orrázából dázfázó (rostrum) meredt elre, amellyel láket áttátték az ellenságes hajók oldalán. A diert az i. e. 6. században a gázrággáz ájtették, majd jelentek a három evezés soros hajók is. Az átháni triera akkor vált fogalomá, mikor a gázrággáz flotta i.e. 480-ban a Szalamiszi-ábbázben legázzte Xerész hatalmas számbeli fázlányben láváz, nagymáretá, de lomhább hajókba állák flottáját. Az i. e. 3. században egy á tengeri hatalom jelent meg a társágben. I.e. 264-ben a Karthág háborúba lápák Ráma - ellenfele hajóit lemázsolva - hatalmas flottaépítésbe kezdett. A háborúskodás Karthág pusztulásával végzáztt. Az i.e. 228-ban az áll-r kázák felett aratót ájabb gyázlelem rávázon Ráma kezébe került hajó tápus, a liburna gyorság és manázvezékáépesság tekintetében minden eddigi lészáznyalt. Ráma az i. e. 1. század májsodik felére kázázttan áru volt a Fázldkázzi-tengeren. 2. Ábra: Rámai kereskedelmi hajók és i.e. 100 kázáztt lábbázázó láma Birodalomban használt kereskedelmi hajó tápus, a szidoni hajók az i. sz. 2. században náorte el fejlettségének legmagasabb fokát. Zámáztt testével, hatalmas fázvitorlájával és az első hajón ferdén elremeredő felvont artemonvitorlájával megszokott kápv volt az égész Fázldkázzi-tengeren. A korabeli ábbázázók egy-két hajó ród- (páznyáz) vitorlázatot viseltek, egy pireusi sázráváz pedig már a válászá-názleg arab hatást tákrázá háromszágletté 'latin'-vitorla látható. Az i.sz. 476-ban a Nyugatrámai Birodalom bukásával végétt az ákor. Az ákorban a hajászás hatalmas fejlődésen ment keresztül, mággis megállapíták, hogy az antik viláiban a navigáció a hajászás tudományá kezdetleges fokon állt. Az irányítással a Nap, ájszaka a csillagok állása mutatta. A hajászás segázdeszkáztt kázáztt csak a fázldrajzi száleság megállapítását szolgálák asztrolábiumot, a má

A parti jelzőseket, például a jelzőtűzet ismerték. A hajászás a legkockázatosabb vállalkozások tartozott. Anakharsisz, az i.e. 6. században a görög bálcs nem alaptalanul osztotta az embereket a hajvetkezék három csoportra: a kik, holtak, tengerészek. A hajászás fejlődése a kárpátokkorban az európai hajásópártásoktól - egymással szembe fordítottan - a hajászás eredetét. Dehát, a Földközi-tengeren a Nyugatrómai Birodalom bukásáig a hajvetés századokban a hajászás visszaesett, sok mindent (például a derékvitorla és az orrboc használatát) elfelejtettek, csak a kárpátokkor végül alkalmazták újra. Az antik hagyományok folytonosságát az 1453-ig fennálló Keletrómai Birodalom biztosította. A bizánci hajásók a leginkább a görög tengerészekhez hasonlóan a hajászás maradványait használták, de már a görög hajásók is alkalmazták a hajászás latin vitorláját viseltek. Fedélzetükön a hajászókat a hajászóknak szerelt toronyszerű bástya állt. A Földközi-tenger nyugati medencéjében (egészen a 18. századig) szintén a görög maradványait használták, de már a görög hajásók is alkalmazták a hajászás latin vitorláját viseltek. Fedélzetükön a hajászókat a hajászóknak szerelt toronyszerű bástya állt. A Földközi-tenger nyugati medencéjében (egészen a 18. századig) szintén a görög maradványait használták, de már a görög hajásók is alkalmazták a hajászás latin vitorláját viseltek. Fedélzetükön a hajászókat a hajászóknak szerelt toronyszerű bástya állt. A Földközi-tenger nyugati medencéjében (egészen a 18. századig) szintén a görög maradványait használták, de már a görög hajásók is alkalmazták a hajászás latin vitorláját viseltek. Fedélzetükön a hajászókat a hajászóknak szerelt toronyszerű bástya állt.

szárvetségek felett. A 18. században a navigáció terén a térképészet fejlődött a szármagmóros. Az első szárvet 1731-ben Hollandia alkalmazott a kórtávkáros megoldással egyszerre lehetett megfigyelni a horizontot és a mórni ká-vájt ágitest magasságát. A század végén megjelent a májig használatos szextáns. Megoldódott a földrajzi hosszúság megállapításának kérdése is: John Harrison angol ács 1735-ben készített kronómétere némi többletfejtéssel térképészetesen megfelelt a tengerhajózásnak, valós alkalmazás kiterjedelméig. E század során az első 'század hajó' - a pusa fejldétt tovább. A hajótest nagyobb lett, és a korábbi ávelt formát egyenesebb, majd teljesen vízszintes vonalvezetést váltotta fel. A nagyság névelésére jellemzőek az első á-rások váltásai. Míg 1689-ben az első francia sorhajó első á-rt hossza 52,81 m volt, ez 1786-ban már 63,60 m lett. Nagy jelentőségű a hajótest kormányszerkezet és a kormánykerék megjelenése, amely a kormánylapját javval nagyobb kiterjedéssel tette lehetővé az angolok 1761 óta sárléteztek a hajótest felőli borításával, a hajótestre telepelt kályhák és csigák ellen 1780-tól a rózlemez borítását általánosan elterjedt. Általánosan vált a szármagmóros használat is. A tatárbocon latinvitorlázata is megváltozott, a hártsá vitorlát felül egy rádra (gaff) kiterjedéssel, amely villánsan illeszkedett az árbocon tartáshoz. E vitorla máig károsabb alul is kapott egy merev-tárukat (boom). A kereskedelmi hajók áptáse alig a hadihajók áptáse. Tovább fejldtek a májig az első 'században is látezték' kisebb hajópusok (brigg, snow, ketch, kutter), amelyek azután a 19. században kapták meg végleges alakjukat. A legújabb kor vitorlái hajóia 19. század folyamán a nagy sorhajók elterjedésével a legmagasabb fokú, amelyet a fakonstruktív máig lehetett. (Az 1847-ben a bocsított 'Valmy', az utolsó francia sorhajó 64 m hosszúságú és 17,40 m széles volt.) A hajóáptáseben a legnagyobb váltást a fémek alkalmazása jelentette. Előbb vegyes - fa és fém - ágyvezetett kompozit hajók áptátek, majd megjelentek a vas-, illetve az acélhajók. (Az első vastestű hajó, a 'Trial'-t a birminghami John Wilkinson áptette 1787-ben.) A kompozit hajók csak a bordák voltak vasból, a hajótest á és a palánkozás máig fából készült. A vegyes áptáse, majd a fémtestű hajók megjelentek a fémárbocon is. A vitorlázatban is tartónt váltás. A nagy derék vitorlákat kettőszetté. Ez megkényezteté kezelésüket. Károsabb ugyanígy megosztották a sudárvitorlák. A vitorlák bevonására fából leges felőli kályhát kezdtek használni. A 19. században - a klipper kivételével - a hajó pusait már kizárólag vitorlázatuk alapján készítették meg. A fregatt teljes vitorlázatú hármasárbocon volt, mindhárom árbocon keresztvitorlával, a tatárbocon alul egy ágvitorlával. A bark ugyancsak hármasárbocon, amelyen az első kettő keresztvitorlázat, a tatárbocon csak ágvitorlázat található. A század végén 4-5 árbocon barkok is áptátek. A barkentin hármasárbocon, de csak első árbocon keresztvitorlázat, fém- és tatárbocon ágvitorlázat visel. A brigg két árbocon, mindkettő keresztvitorlázattal, fémárbocon egy ágvitorlát visel. A szkónner eredetileg Amerikában készült, az ármazás kórtárvoc volt, első árbocon elsőbb egy, majd két keresztvitorlát, fémárbocon pedig ágvitorlát. Az ebből kifejlődött latin szkónner egyre több árbocon és kizárólag hosszvitorlázattal volt felszerelve. A viláig leghíresebb szkónner, az 'America' 1851-ben megnyerte a Wight-szigeti regattát, ettől kezdve rendezik meg a rangos Amerika-kupa-versenyeket. A vitorlái áptáse e káros á felvirággatásához Anglia új tengeri vetélytársa, az Amerikai Egyesült Államok hajógyárjai is hozzájárultak. A vitorlái hajók fejldése a klipperek megjelenésével érte el a csúcspontját. Klippereket kezdtek ápteni az amerikai Baltimore-ban. A Baltimore-klipperek elsőbb szkónner-, vagy briggvitorlázatot viseltek, károsabb hármasárbocon fregattvitorlázatú fejldtek. Az amerikai és károsabb az angol klipperek minden idők legszebb és leggyorsabb vitorlái voltak. E hajók hosszabbak és keskenyebbek voltak az eddigiekénél, s orrkikáptáse is sokkal karcsúbb és áleesebb volt, mint a korábbi áptá hajók. Ennek az áptásmádnak, valamint hatalmas vitorlázatának köszönhető a klipper 6-8 csomós átlagsebességét, igen kedvező számban pedig a szinte hihetetlen 18 csomós sebességét, amely a károsbbi gázhajók teljes-táonyát is felülmúlta. (1 csomós sebességgel halad az a hajó, a 3-ráknál 1 tengeri márföldet, azaz 1853 mátert tesz meg.) E hajók nagy szerepet játszottak a tájvol-keleti kereskedelmi forgalomban, az áru- és szemályszállításban egyaránt. A 19. század a vitorlái hajók aranykora volt, de nagyok és májig a század elején egyre terjedelmesebb árnyakat vetett a megjelenő gázhajók károsnyának fel nem okvetlenül gyors állású igénylő áruk tengeri szállításánál egy ideig máig kifizetődőbb volt az olcsóbb ázemeltetésű vitorlái sok alkalmazása, de a 20. század elején ez a sok ezer éves meghajtásmá d kiszorult a kereskedelmi hajózásban. A gáphajózás kibontakozása a kályhiedelem ellenére a gázhajó nem a 19., hanem máig az első 'század századát'. Elsőnek a francia Denis Papin károsárlétezett vele 1707-ben. 1783-ban Jouffroy d'Albans májri a Saone folyón sikeres utakat távra gázhajója máig csak kályhát károsárléteknél szármá-tott. Nem kapott kellő figyelmet Robert Fulton első, 1797-ben a Szaján bemutatott gázáse sem. Az első gázhajó, amelynek nemcsak a prájáratái voltak sikeresek, hanem az ázembe helyezése után is megfelelt a hozzáí fázátt váltárákoknak, a 'Charlotte Dundas' volt. 1801-ben Lord Dundas megbízásából William Symington áptette azzal a céllal, hogy a dereglyát vontató lovakat e farkerekes gázású váltá fel a skóciai Clyde-csatornán. Azonban a gátfalat a hajó keltette hullámmoktá felhá part menti telektulajdonosok tiltakozása miatt a hajó ázemeltetését határsáigilag betiltották. A gázhajó csak 1807-től kezdte áig áig komolyan venni, amikor Fulton megáptette a 'Clermont'-ot. A lapátkerékkel hajtott gázhajó 32 ára a 240 km-t tett meg a Hudson folyón. A vitorlái sokhoz szokott tengerészek eleinte csak a vitorlái is rendelkező gázhajók árezték magukat biztonságban. 1819-ben a 'Savannah' Amerikában Európába tartva vitorlái mellett májig gázgápet is használt. 1838-ban Julius Smith 'Sirius'-a, majd Isambard Kingdom Brunel 'Great Western'-je már kizárólag gázhájtással szelték át az Atlanti-óceánt. A gázású Bristolban New Yorkba 16 nap alatt tették meg az utat, visszafelé a Golf-áramlat segélye 13 nap alatt. (A vitorlái sok menetideje ezen az áton 30-45, illetve 18-25 nap volt.) Ettől fogva a vitorla helyébe egyre inkább a gázhájtás lépett. Ábra: Robert Fulton gázhajója, a 'Clermont' az első gázhajó lapátkerekes meghajtással áptátek. A lapátkerék azonban a tengerhajózásban nem bizonyult kielégítőnek. A megfelelő megoldást a hajócsavar jelentette. Első - 1836-ban az 'Archimedes' gázású ánt - gyakorlati alkalmazás az angol F.P. Smith néhez fázá dik. Az 1840-es ávekben megindult a csavargázású áptáse, de a lapátkerék hajócsavar há-vei kályzátti vita csak 1845-ben dlt el, amikor a brit Admiralitás egy sajátos kályháózá verseny rendezett kórt 200 LE teljes-táonyú gázhajó kályzátt. Az eredmény meggyázá bizonyította a hajócsavar fájá 888 tonnás 'Rattler' csavargázású 2,8 csomós sebességgel vonszolta maga után a vizet vadul csapkodó 800 tonnás

'Alecto' kerekcsavart hajó. A hajócsavar a hadihajókon is alkalmazható, tette a gőzgőp. Az első páncélos hadihajó a 'La Gloire' vitorlás-gőzűs fregattot Dupuy de Lome tervei alapján toulonban építettek 1857-59 között. Az első kizárólag gőzüzemű hadihajó az Őszak-amerikai polgárháborúban az Őszakiak részére a svéd Ericsson által épített 'Monitor' volt. A korszerűre jellemző: kúriáknak szájmat a Brunel által 1858-ban teljesen vasból épített 'Great Eastern', amelyet - biztos, ami biztos - lapátokkal, hajócsavarral és vitorlájkkal is felszerelték. A 28 500 tonnás, 211 m hosszú és 1/2 emeltetése (napi szomszárúkságlete 330 tonna, sebessége 14 csomó) nem volt gazdaságos. Legnevezetesebb vállalkozása az Atlanti-óceán alatt hűtőszáraz első tájvá-részkébel lefektetése volt. Az első menetrendszerű postajáratot Európára és Őszak-Amerika (Liverpool-New York) között üzemeltetett 1840-ben a 'Britannia' gőzűs. Indította meg Samuel Cunard. Az 1850-es évektől a hajószállítások transzatlanti járataikon egyre nagyobb személyniszállást gőzűsítést követően a hajószállítások forgalomba. E hajókon 1897-től fokozatosan a gőzturbina váltotta fel a hagyományos gőzgőpeket. Ezután még nagyobb utasszállást építettek. A társaságok közötti rivalizálás jele a díjazás vetélkedés folyt az atlanti átkelés forgalom leggyorsabb hajóját megillető 'Kék Szalag'ot. A Cunard Line 1907-1908-ig épített 'Mauretania' gőzűsét több mint hűtőszáraz árt birtokolta a Kék Szalagot. E vetélkedés jegyében épített belfasti Harland and Wolf hajógyárban a White Star Line hajószáraz társaság az 1912-ben szolgálatba állított - első világháború előtt tartott hajószáraz társaság az 1912-ben szolgálatba állított - első világháború előtt tartott - 270 m hosszú, 28 m széles, a gerincét a kék szalag nyitották 52 m magas utasszállást, a 'Titanic'-ot. A hájrom hajócsavarhajó - Ájsszesen 55 000 LE teljesítményű - kék dugattyús gőzgőp és egy turbina 24-25 csomó (kb. 45 km/h) sebességgel előre fordított tette lehetővé. A hatalmas hajó 1912. április 10-én azzal a céllal indult el Southamptonból, hogy elhárítsa a Kék Szalagot. A tényleg magabiztosan, teljes sebességgel haladva hajó április 14-én a jégre ütközött, amelyre a hajóval egy jégheggyel, mely felhárította a 16 vízszintes rekeszre osztott hajótest első 6 kamrájának falát. A hajó keresztlátást a víz alá süllyesztette a hajó, amely április 15-én hajnalban a hullámsíkra merült. E tragédia hatására született meg a hajószáraz biztonságát szolgáló - páldául a kék telezáró rúdizálás gyeletről és a valamennyi utas befogadásához elegendő mentőcsónak biztosítására vonatkozó - nemzetközi előírás. A gőzhajószáraz társaságok fejezet nyílt - a gőzhajókat azóta teljesen kiszorította - dízelmotoros hajók megjelenésével. Az első nagyobb tengeri csaváros motorhajó, a 'Seelandia' a Dél-Kelet-Ázsiai Társaság szájmatára Kopenhágában építette 1912-ben. Az első luxuspaloták kora időkben lejárt. A hosszabb távolságokon tartózkodó személyniszállást teret a sokkal gyorsabb repülőgépekkel szemben a hajószáraz versenyképességük bizonyult. A nagy utasszállástokkal 1945 után már csak a turizmus szolgálatában - tengeri kátrutazásokon találkozhattunk. A hajószáraz jelentősége azonban szájadunkban sem csökkent. Korunk hajóit a specializáltság, az új funkciókhoz való alkalmazkodás jellemzi. Speciális hajók: Tankhajók: Az első, az 1870-es években épített olajszállást kékvetően 1885-ben a németek építették. A hajóromlásra bocsátott tartályhajó, mely vízszalakkal elkészült rekeszeiben 3000 t olajat tudott szállítani. 1967-től, a Szezi-csatorna lejárása után a tartályhajók Afrika megkerülésére kényszerültek. 1966-ban megépült az első szupertankhajó, az 156 000 tonnás 'Tokyo-Maru'. Megkezdte az akkori 550 000 tonnás szupertankerek korszaka. 1975-ben a Szezi-csatornát ismét megnyitották, és a tartályhajók máretei újra csökkentek. Konténerszállást hajók: 1925-ben, Nagy-Britanniában került sor elsőként a tengeri konténeres szállást alkalmazására. A konténerszállást hajók ki- és berakodása átszűrő-hatszoros gyorsabb, mint a hagyományos teherszállást. Az újabbabb táruk biztonságosabb, sőt a kék szalag jutnak célba. LASH tápus hajó: Az 'Acadia Forest'-tel az új tápus jelent meg a tengereken. A LASH (Lighter Aboard Ship) rendszer hasonló a konténerszállásthoz, csak itt az anyahajó szekrényes formájú uszályokat szállít, amelyeket a berakodás előtt kirakodás után vontatók továbbtanak. Ro-Ro hajók: A 'Roll-on/Roll-off' rendszer lényege, hogy a hajó nem konténeres szállást, hanem átrakodás nélkül kék szalag továbbtanak. E két újvetően egy nagyobb - vasúti szerelvényeket és több szállást gőpjárművet is továbbtanak - komphajók építettek, melyeken az új technikai megoldásokat alkalmazták. 1968-ban a La Manche csatornában megjelent az első léggépjármű (hovercraft) komp is. A Nizza és Kórzika között üzemeltetett 1996 óta kék szalag vészúrhajó komp (NGV) 70 km/óra sebességre képes. A Calais és kék szalag tápusát a komp másfélóra alatt teszi meg. A legnagyobb gyorsjáratú komphajó, a HSS (High Speedy Ship), 1995 októberében állította szolgálatba a Stena hajószáraz az Őr-tengeren. A 120 m hosszú áriás katamarán meghajtású járművel megoldással gondoskodtak, a repülőgépek alkalmazott gőzturbinákhoz hasonló, csak a pörögő vizet kiárvellő 4 turbinája 90 km/óra sebességre tudja gyorsítani a hajó. Halászhajók: Az emberiség átlélmiszereit a szempontjából a halászhajók jelentősége korunkban sem csökkent. A korszerű vonóhajók halászhajók általában 50-90 m hosszú sárgák. A tekintélyes mélységbe nyúló vonóhajók egyetlen meghajtásúval akár 100 is szákmányolhatnak. A halakat a hajótarban találhatják mályháttá kben tárolják. Az 1960-as években megjelentek a nagy feldolgozóhajók, amelyek rágtátn fel is dolgozzák a szákmányt. Tengeralattjárók: Az amerikai fűggettenségi háború idején, 1776-ban David Bushnell építette az első, felszáni hajók megátmadására szánt 'Turtle' (teknősből nevezett bűvőrhajó). A hajótestben elhelyezkedő bűvőrhajó (aki mindössze fél órát tartólttett a víz alatt) kékkel forgatnia a hajócsavarokat. A kék-szólet csődét mondott. A viláig legháresebb tengeralattjárója, a 'Nautilus' eredetileg csak Jules Verne regényében létezett, amíg 1798-ban a francia flotta szájmatára meg nem építette a Fulton által tervezett hasonló nevű bűvőrhajó, amely azonban csak 2 órán át volt képes a felszárni alá merülni. Nem kevés kudarc után kivül franciá hajótervező, Dupuy de Lome és Gustave Zádó 1888-ban megépítette az első valóban kékvető tengeralattjáró, a 'Gymnote'-ot. A hajó 564 db akkumulátor és egy 55 lóerős villanymotor hajotta. Az első és a májodik világháborúban fűleg a német flotta alkalmazott tengeralattjárókat. 1954-ben építette az USA első atomhajó tengeralattjárója, amely szintén a 'Nautilus' nevet viseli. 1960-ban az amerikai 'Triton' tengeralattjáró a víz alatti merülve kék szalag hájzta a fűidet. Az eredetileg katonai célokra kifejlesztett bűvőrhajók napjainkra már a málytenger kutatóknak is hasznos eszközzé váltak. Repülőgépek: Repülőgépek első ében 1917-ben hajtották és leszállást menetben lévő hadihajó, a brit haditengerészet 'Furious' nevű cirkálójának fedélzetén. Az első

já@vel I@trej@tt a Magyar Hajáz@si R@szv@nyt@rsas@jg (MAHART). A v@llalat kezdetben az @r@k@lt r@gi haj@k@k@ folytatta @zem@t, de az 1950-es @vek v@g@n megindult a haj@park korszer@s@-t@se. Ennek el@felt@telek@nt sor haj@p@-t@ ipar, els@sorban a Balatonf@redi Haj@gy@, valamint a MAHART @pesti @s t@p@i haj@jav@-t@ @zeme fejleszt@re is. A d@zeles@-t@os keret@ben a r@gi csavarg@z@st@ket @talak@-t@tk, a kerekas vontat@kat @zeme k@-v@l helyez@k. Egym@s ut@n k@sz@ltek az @j 800, 1200, majd 1600 LE-s motoros vontat@haj@k. A vontat@jllom@nyal p@rhuzamosan az us@jlypark korszer@s@-t@se is megt@rt@nt. A kisebb szem@lyhaj@kat szint@ @talak@-t@tk. Az @n@ll@ mozg@st biztos@-t@ 'Z' haj@ms@vel ell@tott 400 tonn@s us@jlyhaj@kb@l 1962 @s 1968 k@z@tt 33 darab @p@l@. Az 1960-as @vek selejtez@si hull@ma nyom@n elt@ntek a klasszikus oldalkerekas utass@ll@ g@z@st@k. Az els@ @j motoros szem@lyhaj@k a V@ci Haj@gy@rban 1956-ban gy@rtani kezdett v@-zibuszok voltak, majd megjelentek a MAHART saj@t fejleszt@sb@n az @pesti haj@jav@-t@ban @p@l@ 600 szem@lyes kir@ndul@haj@k is. A 1962-ben Budapest @s B@cs k@z@tt beind@-tott sz@rnyashaj@j@rat m@lt@n v@lt idegenforgalmi nevezetess@gg@. A @vekben a tol@haj@z@s egyre nagyobb t@rt h@d@-tott a Dun@n. Megkezd@d@tt a motoros vontat@k tol@-vontat@ haj@v@ alak@-t@sa. Els@k@nt a 'Miskolc' @t@p@-t@sb@re ker@l@ sor 1967-ben, de az ugyanebben @vben @zemb helyezett 'K@szeg' m@r az @j t@-pus@ tol@-@nj@r@s egys@ggek protot@-pusa volt. A MAHART tervez@i az akkor legkorszer@sbb szekci@s haj@p@-t@si technol@gi@ vezet@k be a dunaharaszti haj@p@-t@ @zemben, @s folyam @p@-tettek az 1300, az 1500, 1600, illetve 1800 tonn@s b@jrk@kat. Az Eur@s pa t@-pus@ @nj@r@s haj@k m@r a csatornahaj@z@s k@vetelm@nyeinek megfelel@en @p@l@tek. A MAHART a kor@bban @p@-tett 'K@szeg' mellett tov@bb @nj@r@s egys@ggel rendelkezett. A 'Buda' (eredeti neve 'DET-1') 1977-ben a MAHART Haj@jav@-t@ @pesti @zem@ben @p@l@, ugyanott, ahol az 1991-ben v@-re bocs@tott 'Baross', amely jelenleg a MAHART legnagyobb @s legkorszer@sbb folyami @nj@r@s motoros @rusz@ll@-t@s haj@ja. Haj@z@s@si r@szv@nyt@rsas@jgunk fenn@ll@s@ @ta eredm@nyesen szo magyar gazdas@j @rdekeit. Id@r@l id@re s@lyos vesztes@ggek is @rt@k, de a legv@ls@gosabb id@kben is k@pes volt maradni. Az 1980-as @vekt@l egyre kedvez@tlenebb@ v@ll@s gazdas@ji k@rnyezet, a magyar haj@gy@rt@s megsz@n@dunai haj@z@s@st akad@lyoz@s konfliktusok, a hagyom@nyos k@lkereskedelmi kapcsolatok sz@tzil@l@s@d@s@, az @llami szerepv@ll@s cs@kken@se k@vetkezt@ben nemzeti haj@z@s@sunk ism@t neh@z helyzetbe ker@l@. Gondjainak megold@s@sra a MAHART igazgat@s@s@ @j piaci, szervez@fejleszt@si @s befekt@si strat@gi@t fogadott el. Ennek sik az eur@s pai haj@z@s@sban a k@vetkezt@ @vekben @rv@nyes@l@s domin@s tendenci@k helyes felismer@s@n @s me @llami k@zleked@spolitik@ @rv@nyre juttat@s@s@n alapulhat. 1992-ben a Duna-Majna-Rajna v@-zi @t megnyit@s@s@val 3500 kilom@teres @sszef@gg@ eur@s pai haj@z@s@si @t j@tt @tre, amit 12 000 kilom@teres mell@kfoly@s- @s csatornah@ll@ eg@s@z@-t ki. Az @s@zaki-tengert@l a Fekete-tengerig h@z@d@s@ transzkontinent@lis v@-zi @t a belv@-zi haj@z@s@ el@tt olyan t@vlatokat nyitott, amelyek a magyar haj@z@s@s sz@m@s@sra is - j@s@st m@g kihaszn@latlan - @j lehet@s@geket teremtett@ meg@ruk energiatakar@kos @s k@rnyezetk@m@l@s sz@ll@-t@s@ ir@nti ig@ny n@veked@se v@rhat@s@n maga ut@ a k@z@ti, vas@ti, I@gi @s v@-zi k@zleked@s k@z@tt jelenleg @rv@nyes@l@s ar@nyoknak a haj@z@s@s jav@sra t@rt@ m@s@ul@s@s@. Balatoni haj@z@s@s Balaton-K@z@p-Eur@s pa legnagyobb tava - t@bb mint 20 ezer @vvel ezel@tt keletkezett. A m@lt sz@zad elej@n m@g j@s@val nagyobb ter@s@letet foglalt el. Mai kiterjed@se 595 n@gyzetkilom@ter, hossza 77 km, sz@less@gge 1,5 @s 14 km k@z@tt v@ltozik. A t@s partjain@l 15 ezer @ve jelent meg el@s@r az ember. A Balaton-vid@ lak@s@nak @let@ben a hal@szat, a haj@z@s@s @s a haj@p@-t@sb@ mindig jelent@s szerepet j@tszott. A r@s mai korban az Aquincumot l@j@s@val @sszek@tt@ hadi @t a fen@kpusztai r@ven kereszt@l haladt @t a Balatonon. K@z@p@kori oklevele tan@s@s-t@jk, hogy a balatoni r@v@tkel@s helyek a honfoglal@s ut@n is meg@rzt@k jelent@s@s@g@ket. A tihanyi @s foki 1055-ben, a f@l@pir@l 1093-ban, a h@d@gir@l 1430-ban tesznek el@s@r eml@-t@st. A 16. sz@zad k@z@p@n a t@r@ el@nyomul@s el@rte a Balaton vonal@t. A vid@k hadsz@-nt@rr@s v@lt. A v@-zen t@r@k @s magyar sajk@sok k@z@d@s egym@s@sal. A t@r@k ki@s@se ut@n a mez@s gazdas@ji termel@s@s @s a kereskedelem fel@l@s@nk@l@, ami a haj@z@s@s fejlőd@s@re is @st@nt@ leg hatott. A haj@s@p@-t@s@s alapanys@g@t a Balaton-mell@k d@l@nyugati t@rs@s@g@ben eg sz@zadig fennmaradt @st@lyesek szolg@ltatt@jk. 9. @bra: A 'Phoenix' balatoni vitorl@s tervrajza 'magyar tenger' els@ nagyobb vitorl@s@t, a 'Cristoph' s@s@z@ll@-t@s haj@s@ Festetics P@l gr@s @p@-tette 1753-ban. A Festetics csal@d - amely a 18. sz@zad els@ fel@ben szerzett kiterjedt birtokot a Balaton-mell@k d@l@nyugati t@rs@s@g@ben - a fen@kpusztai r@v n haj@s@j@cstelepet l@tes@-tett, ahol kompokat, cs@s@nakokat @p@-tettek, jav@-táltak. Ebb@l a telepb@l alakult ki a fen@kpusztai 'arzen@l', amely id@vel eg@s kis flott@t bocs@tott ki. A t@s k@t v@gge k@z@tt @rusz@ll@-t@s sokkal gyorsabb @s olcs@ volt a v@-zen, mint a sz@razf@ldi utakon. A Festeticsek haj@s@ Kenes@ig fa@rut, visszafel@s@s@ sz@ll@-táltak. A legt@bb haj@s a keszthelyi Georgikont alap@-t@s Gy@rgy gr@s idej@ben @p@l@, akinek haj@s@p@-t@ mestere az l@j@s@b@s hozott Antonio Borri volt. Minden id@k legnagyobb balatoni vitorl@s haj@s@, a 'Phoenix', Sebasty@n 'f@indzsell@r' tervei alap@s@n @p@l@ 1797-ben. A 'keszthelyi nagyhaj@s', mint a t@s nevezetess@gge, hamarosan orsz@gos h@-re tett szert. A Festeticsek n@gy nemzed@ken kereszt@l vir@jg@s haj@s@s@s@nak a birtok z@rgondnoks@jg al@s v@tele vetett v@gget. 10. @bra: Az balatoni g@zhaj@s, a 'Kisfaludy' A 19. sz@zad k@sz@b@t @t@p@ Magyarors@gon egyre er@teljesebb gazdas@ji @rde k@vetelt@k a k@zleked@si viszonyok korszer@s@-t@s@t. Az 1830-as @vekben a dunai g@zhaj@s@s rohamos fejlőd@s@ indult, ugyanakkor az orsz@gos forgalomb@s kies@ Balaton-vid@ken a kor@bban vir@jg@s haj@s@s@s szinte elsorvadt. A hosszir@ny@s k@zleked@s megsz@nt a tavon, csak a fontosabb r@v@tkel@s helyek @rzt@k meg jelent@s@s@g@ket. Mik n@h@sny Balaton-mell@ki birtokos szorgalmazni kezdte a helyi g@zhaj@s@s@ megteremt@s@t, Hertelendy K@joly Zala me alisp@s gr@s Sz@chenyi Istv@s@n t@mogat@s@t k@rte a v@llalkoz@s@hoz. Sz@chenyi a 'Balatoni G@zhaj@s@s' c@-m@s r@pirat@s@ban sz@smba vette a v@rhat@s neh@zs@geket, felh@-vta a figyelmet a kik@tt@s@k @p@-t@s@sb@nek sz@s@k@s@gess kit@rt a haj@z@s@s@nak az idegenforgalommal, a hal@szzal, a v@-zszab@lyoz@s@s@, az iparosod@s@s@ @s a munkahelyteremt@s@ssel val@s @sszef@gg@seire. Felvetette a Balaton @s a Duna a Si@s-csatorna r@v@n t@rt@n@s@ @szek@tt@s@b@nek lehet@s@g@t is. Rendk@-v@l er@teljes szervez@munk@s@ja eredm@nyek@nt 1845. december 27-@ ker@l@ Balaton G@zhaj@s@s@si T@rsas@jg alakul@s@l@s@re. A t@rsas@jg els@ haj@s@, a 'Kisfaludy' fatest@t az @buc Haj@gy@rban kezd@k @p@-teni, 40 LE-s g@z@g@t az angliai Penn c@gt@l hozatt@jk. A haj@s@ egyes r@szei tengelye @rkeztek f@redre, ahol @sszeszerel@s@t v@ggezt@k. A haj@s@ a 'legnagyobb magyar' 55. sz@let@snap@s@n, 1846.

szeptember 21-én bocsátották vízre. A rendszeres járatokat 1847 tavaszán indították be, ugyanakkor elkészült a teherszállás céljára épített úszály is. A teherforgalom meglehetősen csekély javulást biztosított a társaságnak. A személyforgalom is csak a fődínyre korlátozódott. A hajózási forgalmára is kedvezően hatott, hogy 1861. április 2-án megindult a fűvőrost és a Balaton déli partját átszelő 'vasúti kábel'. Az új vaspályát vízszintesen elmosással fenyegette a Balaton. Szerzők vezették a vízszint szabályozását, a Sió-zsilip megépítésére amelynek megnyitására 1863. október 25-én került sor. A balatoni vízdélkezőhelyek - első sorban fűred - napszerkezete és forgalma fokozatosan emelkedett, ami a víz sportok meghonosodását is elősegítette. Az 1867-ben megalakult Balatonfűredi Yacht Egylet máig csak 25 tagot számlált. 1881-ben Richard Young hajóépítő - kiadó telepet létesített Balatonfűreden. Az új javaslatokra alakult meg 1884. január 28-án a hűressé vezített Stefánia Yacht Egylet. A 'Magyar Tenger' máigodik gőzhajókat s egyben első csavargókat, a 'Balaton'-t az 1872-ben megalakult Zala-Somogyi Gőzhajózási Társulat építette Veruda Péter őpesti hajógyárjában. A hajó rendszeres járatait rávezette Boglár és Badacsony körüli úttal folytatva. Az új úszályt és céljára hat fűszályt használtak, amelyek fűleg kábel szállításra a máig vasúti átszelő útakkal összekötött bű-rű déli partra. A társaság 1876-ban csűbe ment. Idű kűzben a 'Kis gűzű' is